

Kravlista

Rädda Barnens Ungdomsförbund

Antagen vid förbundsårsmötet i Arboga 2006.

KRAVLISTA	1
ÅSIKTSPAKET	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
FÖRORD	4
1. BARNKONVENTIONEN	4
STATERNAS ANSVAR	4
KUNSKAP	5
2. MAKT, INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET	5
MAKT OCH INFLYTANDE	6
LOKALA BARNOMBUD	6
3. SKOLA OCH FRITID	6
VUXNA I SKOLAN	6
MOBBNING	7
LIVSKUNSKAP	8
MÖTESPLATSER	8
4. GENUS	8
UTBILDNING OCH UTVECKLING	8
PÅVERKAN	9
KVINNLIG KÖNSSTYMPNING	9
HETERONORMATIVITET	10
ADOPTIONER	10
5. RASISM	10
6. HÄLSA	10
HIV / AIDS	11
DROGER OCH MISSBRUK	11
ÄTSTÖRNINGAR, FETMA OCH ÖVERVIKT	11
PSYKISK HÄLSA	12
SKOLIDROTT- IDROTT OCH HÄLSA I SKOLAN	12
7. MILJÖ	13
KUNSKAP, UTVECKLING OCH INTERNATIONELLT SAMARBETE	13
8. EKONOMI	14
BARNFATTIGDOMEN I SVERIGE	14
SÄNKNING AV SOCIALBIDRAG	14
SKULDSÄTTNING AV BARN	15

9. SEXUELLT UTNYTTJANDE	15
SEXUELLA ÖVERGREPP	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
TRAFFICKING	16
10. ASYLSÖKANDE BARN	17
11. FUNKTIONSHINDER	17
12. RÄTTSSYSTEMET	18
BARNES RÄTT TILL SKYDD	18
DOMSTOLSVÄSENDET	18
13. BARN OCH KRIG	19
VAPEN OCH MINOR	19
BARN SOLDATER	19
14. BARN OCH ARBETE	20
15. GLOBAL UTVECKLING	20
INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE	20
JORDBRUK	20
SKULDAVSKRIVNING	21

FÖRORD

Rädda Barnens Ungdomsförbund arbetar för barns och ungas rättigheter, i Sverige och i världen. Kravlistan innehåller förbundets ståndpunkter och de krav förbundet ställer inom en rad olika områden som rör barn och unga. Innehållet i åsiktspaketet är beslutat av förbundsårsmötet.

Grundidé

Rädda Barnens Ungdomsförbund verkar utifrån den värdegrund som uttrycks i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, och deklarationen om de mänskliga rättigheterna.

Rädda Barnens Ungdomsförbund strävar efter att varaktigt förändra de villkor som hindrar barnet från att få sina rättigheter respekterade och skyddade.

Rädda Barnens Ungdomsförbund arbetar för att

- barn och unga ska bli medvetna om sina rättigheter.
- barn och unga ska bli stärkta som individer.
- påverka och förändra barns och ungas villkor.

Rädda Barnens Ungdomsförbund är en partipolitiskt och religiöst obunden organisation. Medlemskapet bygger på frivillighet.

1. BARNKONVENTIONEN

FN:s konvention om barnets rättigheter är grunden för Rädda Barnens Ungdomsförbunds arbete.

Staternas ansvar

1989 antogs barnkonventionen av FN:s generalförsamling. Samtliga länder i världen, med undantag av USA och Somalia, har ratificerat konventionen, det vill säga förbundet sig att följa konventionens artiklar. Det finns dock inget land som lever upp till sina åtaganden. En tredjedel av länderna som ratificerat konventionen har dessutom reserverat sig mot vissa artiklar. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att Sverige antar barnkonventionen som nationell lag
- Att regeringen utformar tydliga riktlinjer för hur kommuner och landsting ska följa barnkonventionen
- Att USA och Somalia ratificerar barnkonventionen
- Att alla länder som har ratificerat barnkonventionen lever upp till sina åtaganden
- Att alla reservationer mot artiklar i barnkonventionen upphävs

Kunskap

Kunskap om barnkonventionen är en förutsättning för att konventionen ska kunna efterlevas. Många barn och unga diskrimineras och utesluts på grund av ålder, och utan vetskap om rättigheter minskar möjligheterna att kunna säga ifrån och agera mot diskriminering och kränkning av rättigheterna. Både barn, unga och vuxna i samhället måste känna till de rättigheter som barn och unga har och hur rättigheterna tas tillvara. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att undervisning i barnkonventionen skrivs in i läroplanen som obligatoriskt ämne
- Att alla anställda genom kommun, landsting och statliga myndigheter ska undervisas i barnkonventionen och dess betydelse för deras arbete

A world fit for children

År 2002 antog Sverige och 179 andra länder deklARATIONEN A World Fit for Children (En värld som passar barn). Deklarationen ska ses som en handlingsplan och förstärkning till barnkonventionen. I dagsläget känner väldigt få personer till att deklARATIONEN ENS EXISTERAR. Detta är en stor miss av regeringen. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att information om deklARATIONEN som ett komplement till barnkonventionen sprids tillsammans med informationen om barnkonventionen
- Att Sverige efterlever deklARATIONEN

2. MAKT, INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET

Barns och ungas inflytande i samhället är begränsat, vilket strider mot barnkonventionens huvudprincip att alla barn ska kunna göra sin röst hörd.

Makt och inflytande

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har alla barn rätt till inflytande men barns och ungas åsikter och kunskap tas ändå inte tillvara i samhället, vilket inte bara är odemokratiskt utan även innebär att värdefulla resurser förblir outnyttjade. För att alla ska kunna vara delaktiga krävs det inte bara att de befintliga påverkansvägarna förbättras, utan också att man finner nya inflytandekanaler och nya demokratiska metoder för att garantera makt, inflytande och delaktighet hos samtliga medborgare. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att rösträttsåldern i Sverige sänks till 16 år i allmänna val
- Att samtliga kommuner inför möjligheten att lämna medborgarförslag¹ samt att stöd finns för de som vill ha hjälp med författandet av sina medborgarförslag
- Inflytandekanaler för barn och unga i varje kommun med makt att kunna påverka kommunpolitiken
- Att barn och unga får kunskap om sina rättigheter som elev i skolan genom obligatorisk undervisning i varje årskurs
- Att regeringen ger skolor stöd att kvalitetssäkra elevråden och skolkonferenserna
- Att befintliga inflytandekanaler ses över och förbättras samt att nya inflytandekanaler skapas för den enskilde eleven i skolan

Lokala barnombud

Den svenska Barnombudsmannen är en statlig myndighet som har till uppgift att bevaka barns och ungas intressen och påpeka brister i samhället. Dessutom har ett fåtal kommuner tagit initiativ till egna barnombud. Kommunala barnombud bör dock införas i hela landet för att barns och ungas intressen bättre ska kunna bevakas och barnperspektivet genomsyra hela kommunens verksamhet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att lokala barnombud införs i samtliga av Sveriges kommuner

3. SKOLA OCH FRITID

Skolan spelar en av de viktigaste rollerna i barns och ungas liv. Här tillbringar barn och unga minst 9 år av sina liv och de har rätt att känna sig trygga och att trivas i skolan. Barn och unga har också rätt till en meningsfull fritid där de kan utvecklas och växa.

Vuxna i skolan

Under 90-talet gjordes stora besparingar i samhället, vilket bland annat drabbade skolan och därmed barn och unga. Nedskärningarna har inneburit färre närvarande vuxna på

¹ Medborgarförslag innebär en rätt för den som är folkbokförd i en kommun eller i ett landsting att väcka ärenden i fullmäktige. Förslagsrätten tillfaller även barn och ungdomar liksom utländska medborgare utan lokal rösträtt. Läs mer på <http://www.regeringen.se/sb/d/4179/a/27221>

skolan som barn kan vända sig till och som kan se och fånga upp utsatta barn. Antal elever per skolkurator, skolsköterska, skolpsykolog, skolläkare och yrkesvägledare har ökat och det är de barn som redan har det svårt som drabbas hårdast. Att spara in på skolan gynnar varken barn och unga som individer eller samhället som helhet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att antalet lärare per elev i grund- och gymnasieskolan ökar
- Att antalet skolkuratorer, skolpsykologer, skolläkare och skolsköterskor per elev i grund- och gymnasieskolan ökar
- Att antalet specialpedagoger och yrkesvägledare per elev i grund- och gymnasieskolan ökar
- Kontinuerlig fortbildning i barnkonventionen för skolpersonal för att garantera att barnkonventionen genomsyrar all skolundervisning

Mobbning

Skolan är barnets arbetsplats under många år och barn, precis som vuxna, har rätt att må bra på arbetsplatsen. Ändå går många barn dagligen till skolan med rädsla på grund av både psykisk och fysisk mobbning. Mobbing kan hämma barnets utveckling, dess självförtroende och dess tillit till andra människor och sätter spår i en människa för resten av livet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Förebyggande åtgärder mot mobbning från och med dagis och förskola upp till och med gymnasiet
- Involvering och utbildning av föräldrar i arbetet mot mobbning
- Obligatorisk undervisning om mobbning vid utbildning till yrken som innebär daglig kontakt med barn i grupp
- Särskilda mottagningar i hela landet för barn och unga som blivit utsatta för mobbning eller själva mobbat

Betyg

Betygen i grund- och gymnasieskolan bygger på en gammal förlegad syn på kunskap och kunskapsvärdering. Det skapar stress bland eleverna och flyttar fokus från själva lärandet till jakten på bra betyg. Dagens betygssystem snarare hämmar elevens utveckling än främjar den, vilket säger mer om tillfälliga prestationer än långsiktigt lärande. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att betygssystemet i grund- och gymnasieskolan ses över och omarbetas
- Att varje elev har möjlighet att överklaga betyg hos en oberoende instans
- Att lärare får utbildning i betygssystemet och hur betygsättning ska utövas

Livskunskap

I skolan finns bristande utrymme för eleven att diskutera existentiella frågor. Det behövs forum där eleven under kreativa, pedagogiska former ges möjlighet att sätta ord på känslor och formulera och spegla sina tankar om viktiga livsfrågor. Livskunskap är ett skolämne som syftar till att främja barns och ungas självkänsla och förmåga att fatta egna beslut. Livskunskap tar bland annat upp etik, moral, stress, sex och samlevnad, värderingar och mänskliga rättigheter. Tyvärr brister undervisningen på flera ställen inom området livskunskap idag. Det vävs in i andra ämnen och i vissa fall tas det inte upp alls. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Livskunskap som obligatoriskt ämne i grundskolan och ett kärnämne på gymnasiet. Det ska inte betygsättas.
- Att behörighetskraven för att lärare ska kunna undervisa inom ämnet livskunskap likställs med övriga skolämnena

Mötesplatser

En meningsfull fritid är en rättighet för alla barn och unga. Föreningar, fritidsgårdar och andra typer av fritidsaktiviteter spelar en viktig roll som mötesplats och bidrar till barns och ungas utveckling. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Ökade resurser till fritidsaktiviteter som vänder sig till barn och unga

4. GENUS

Artikel 2 i barnkonventionen trycker på barnets lika rättigheter och att ingen får diskrimineras. Ändå förekommer könsdiskriminering i samtliga länder i världen.

Utbildning och utveckling

Artikel 6 och artikel 28 i barnkonventionen fastslår barnets rätt till överlevnad och utveckling. Ändå hindras barn från utbildning och utveckling enbart på grund av att de tillhör ”fel” kön. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att rätten till utbildning ska respekteras för alla barn i världen, både flickor och pojkar
- Att den svenska skolan aktivt arbetar för att flickor och pojkar ska ha samma möjligheter i skolan
- Att samtliga läromedel i grund- och gymnasieskolan granskas ur ett genusperspektiv för att finna och ändra eventuella texter som förtrycker på grund av kön eller sexualitet
- Att den svenska för- och grundskolan jobbar aktivt för användandet av barnböcker med genusperspektiv

- Att fritidsaktiviteter och sporter uppmuntras och får ekonomiskt stöd oavsett majoritet av något av könen

Påverkan

I dagens samhälle finns många kanaler som påverkar barn att tro att de måste uppträda och se ut på ett visst sätt för att bli accepterade. Tidningar och magasin samt reklam förmedlar sin bild av hur barn och unga ska vara för att passa in. Leksaksföretagen förstärker samhällets könsroller genom stereotypa leksaker. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Tydliga riktlinjer för att förhindra sexualisering av barnkläder
- Tydliga riktlinjer för innehållet i tidningar och magasin som vänder sig till barn för att förhindra förstärkning av könsroller och sexism
- Tydliga riktlinjer för leksaksföretag för att förhindra könsrollsbundna och sexistiska leksaker samt leksaker som anspelar på våld
- Att regeringen aktivt arbetar för att det förbud mot TV-reklam till barn under 12 år som finns i samtliga EU-länder efterlevs

Kvinnlig könsstymning

Kvinnlig könsstymning är tortyr i en av dess värsta former. En flicka som utsätts för könsstymning får livslånga skador, både psykiskt och fysiskt. Även i Sverige existerar problemet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att regeringen tar ett större ansvar för arbetet mot kvinnlig könsstymning i Sverige
- Att regeringen skapar mötesplatser för barn och kvinnor som utsatts för kvinnlig könsstymning och erbjuder dem hjälp
- Att svenska myndigheter lägger större kraft på sitt samarbete med länder där kvinnlig könsstymning är utbrett för att påverka länderna att komma överens om en lösning

Heteronormativitet

Heteronormativiteten bygger på föreställningen att det endast finns två kön, man och kvinna, som lever i heterosexuella parrelationer. Dagens samhälle präglas av en heterosexuell norm som är grogrund för både fördomar och diskriminering. Att vara bisexuell, homosexuell, transperson eller på annat sätt avvika från den heterosexuella normen kan vara svårt ännu på 2000-talet. Extra svårt är det för ett barn att kämpa mot de krav samhället ställer. Skolan spelar här en oerhört viktig roll i kampen mot fördomar och okunskap. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att ett tilläggsprotokoll till barnkonventionen med förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning skapas och därefter ratificeras av samtliga länder
- Att skolans undervisning och läromedel ska förespråka mångfald och ifrågasätta den rådande heterosexuella normen
- Att lärare får utbildning i de fördomar som florerar kring icke-heterosexuella människor samt hur man förhindrar att dessa förs vidare
- Att lärare får utbildning i de problem icke-heterosexuella barn kan komma att konfronteras med

Adoptioner

Ett barn har rätt till föräldrar och barnets bästa ska stå i fokus, inte föräldrarnas sexuella identitet. Rädda Barnens Ungdomsförbund anser inte att föräldrarnas läggning på något sätt skadar barnet eller kränker dess rättigheter. Ett barn ska därför ha samma möjlighet att bli adopterat av homosexuella som heterosexuella föräldrar.

5. RASISM

Rasism och främlingsfientlighet kan frodas i ett samhälle där respekten för människovärdet brister. När kunskapen är liten och rädslan är stor, finns en grogrund för fördomar. Värst av alla drabbas barn och ungdomar som växer upp i hat och misstänksamhet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att Sveriges integrationspolitik utformas så att den genomgående innehåller ett tydligt barnrättsperspektiv
- Att alla nivåer inom skola och barnomsorg aktivt arbetar för att bekämpa främlingsfientlighet och rasism

6. HÄLSA

Enligt barnkonventionens huvudprinciper har varje barn rätt till att överleva och att utvecklas.

HIV/Aids

HIV/Aids drabbar barn och unga, särskilt flickor, hårt. Värst är situationen i Afrika där nära 10 miljoner unga människor mellan 15-24 år och 3 miljoner barn under 15 år är smittade av hiv. Miljoner barn är också föräldralösa till följd av epidemin och lever därmed under stor utsatthet.² Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Ökade resurser till barn som blivit smittade eller föräldralösa till följd av epidemin
- Ökad satsning på information om HIV och aids genom ökade statliga anslag till UNAIDS
- Ökade forskningsanslag till HIV/Aids-forskningen
- Ökade satsningar på att minska stigmatiseringen av HIV/Aids-smittade
- Gratis kondomer i områden med hög smittorisk i kombination med information om HIV/Aids och dess spridningssätt
- Ökad tillgänglighet till bromsmediciner så att alla, oavsett ekonomisk eller social situation, får tillgång till dessa

Droger och missbruk

I drogkulturen har missbruk och våld alltid förekommit³. Människor bryts ner, och nyttiga resurser i samhället kastas bort. Droghandeln riktar sig till allt yngre och yngre människor, samtidigt som mer och mer droger väller in över våra gränser⁴. Det är oacceptabelt. Förutom de skador på hälsan som ett missbruk för med sig, är det barnen som drabbas hårdast när deras omgivning fastnar i beroende. Rädda Barnens Ungdomsförbund vill se en ändring av samhällets attityd gentemot droger och dess effekter. Vi vill se en drogfri omgivning för barn och att samhället skyddar och stödjer barn och ungdomar som kommit i kontakt med missbruk, antingen själva eller via missbrukande vårdnadshavare. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att regeringen ser över och förbättrar informationen i skolorna om droger och dess inverkan på människor och samhället
- Att satsningar görs för att ökar antalet missbruksmottagningar specialiserade på barn och ungdomar samt satsar mer pengar på uppsökande verksamhet i olika riskmiljöer där barn och unga vistas

Ätstörningar, fetma och övervikt

Barn som drabbas av ätstörningar, fetma och övervikt kan fara mycket illa. Detta påverkar såväl den psykiska hälsan som den fysiska – ibland med svåra hälsorisker som följd. Inte bara den enskilde individen kan drabbas utan också dess omgivning. Många gånger är kunskapen om och förståelsen för ätstörningar, fetma och övervikt liten, vilket

² UNAIDS, *Children orphaned by AIDS in sub-Saharan Africa*, hämtad på <http://www.unaids.org/en/media/fact+sheets.asp>, citerad 27/1 2004.

³ UNF:

http://www.unf.se/templates/Page____1911.aspx

⁴CAN

<http://www.can.se/rapport/2004/Drogutv04OH.pdf>

kan få mycket negativa konsekvenser för barn och ungdomar. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Förebyggande åtgärder och ökad satsning på barn och unga som lider av olika former av ätstörningar, fetma och övervikt ska ske främst på skolorna, samt ge fullständig information och arrangera ev. fysiska möten med redan lidande personer
- Ökad information om ätstörningar, fetma och övervikt så att dessa upptäcks i ett tidigare skede
- Ökad satsning på rehabilitering av barn och unga som lider av ätstörningar, fetma och övervikt
- Ökad information för att belysa den sociala stigmatisering som barn och ungdomar som lider av ätstörningar, fetma eller övervikt, kan drabbas av

Psykisk hälsa

Alla barn ska ha tillgång till någon vuxen person de kan lita på och få stöd och hjälp av om de mår psykiskt dåligt. På tio år har antalet sökande till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) ökat kraftigt, och på flera håll i landet har det skett en fördubbling. Samtidigt har väntetiderna för att få hjälp och stöd blivit allt längre. Det kan ta två år innan man får hjälp⁵. Detta är inte acceptabelt! Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att man genomgående inom barn- och ungdomspsykiatri utgår från barnets bästa och att ett barnrättsperspektiv genomsyrar allt arbete
- Att Sverige inför en väntelistgaranti att alla barn som ska få psykiatrisk behandling får tala med en specialist inom 7 dagar och får påbörja sin behandling inom 30 dagar
- Att alla barn och unga har rätt till uppföljning i minst 1 år efter avslutad psykiatrisk behandling
- Att barn och unga vars anhöriga eller andra närstående mår psykiskt dåligt har rätt till professionellt stöd

Idrott och hälsa i skolan

Att röra på sig och lära sig om hur man tar hand om sin kropp är viktigt för den såväl den fysiska som den psykiska hälsan. Den idrottsundervisning som finns i dagens svenska grund- och gymnasieskolor brister på flera punkter. Flera studier har visat på de positiva effekter som motion har för elevers välbefinnande, koncentration och lärande i skolan. Ämnet ”Idrott och hälsa” ska, förutom fysisk aktivitet, också innehålla teman som berör

⁵ Barnombudsmannen, *Upp till två års väntetid till barn- och ungdomspsykiatri*, debattartikel 27/6 2002, hämtad på <http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=3430>, citerad 16/2 2005.

kost- och näringslära, stresshantering, friluftsliv, känslors och sociala relationers betydelse för hälsan med mera. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att ämnet "Idrott och hälsa" ska vara obligatoriskt i alla årskurser i grund- och gymnasieskolan, med minst två undervisningstimmar per vecka.
- Att ämnet "Idrott och hälsa" betonar sambandet mellan hälsa och livsstil och deras betydelse för både individen och samhället

7. MILJÖ

Barn och kommande generationer har en okränkbar rätt till en hållbar utveckling och ett hållbart samhälle.. Miljöförstöring, naturkatastrofer och konflikter om naturresurser drabbar alltid barn och unga. World Commission on Development and Environment utkom 1987 med rapporten "Our Common Future" (den s k Brundtlandrapporten) där man fastslog behovet av en "hållbar utveckling". Världens nationer enades vid Riomötet 1992 att man ska verka för detta, där kommande generationers rätt till naturresurser och en god miljö ska tillgodoses. I Agenda 21-arbetet som följde betonades vikten av barns och ungas delaktighet i miljöarbetet. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att ett barnrättsperspektiv genomsyrar allt miljöarbete och alla frågor som rör barns miljö

Kunskap, utveckling och internationellt samarbete

Den miljöförstöring som idag sker kommer att få långtgående konsekvenser som drabbar dagens unga generation, men också kommande generationer. Globala miljökonsekvenser får ofta lokala följder och vice versa, vilket ytterligare förstärker nödvändigheten av internationellt samarbete. Därför är det ytterst viktigt att barn och unga är delaktiga och att internationellt samarbete främjas rörande dessa frågor. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att kunskap sprids om den miljöförstöring som sker idag och som drabbar barn och kommande generationer
- Att barn och unga ska vara delaktiga och ha inflytande i miljöarbetet både på lokal, nationell och internationell nivå
- Att alla nationer som ratificerat/skrivit på internationella miljökonventioner och -avtal, lever upp till sina åtaganden

8. EKONOMI

När politiker fattar beslut om statens finanspolitik eller inom andra områden som inte specifikt behandlar frågor som rör sig om barn, glöms ofta barnperspektivet bort. Men all politik, inte bara den som rör barnomsorg och skola, påverkar barn.

Barnfattigdomen i Sverige

I Sverige år 2001 levde 262 000 barn med föräldrar med mycket låga inkomster.⁶ Ett skolläger, material till syslöjden, skollitteratur eller utrustning till hockeyträningen kan innebära kostnader som familjen inte har råd med. De ekonomiska skillnaderna i samhället har ökat de senaste tio åren och är störst mellan barn med utländsk härkomst och barn med svenska föräldrar samt mellan barn i olika storstadsområden.⁷ Skillnaderna i samhället leder till sämre förutsättningar och ett utanförskap för vissa barn trots att en av barnkonventionens huvudprinciper är att inget barn får diskrimineras. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att regeringen utarbetar en handlingsplan för hur barnfattigdomen ska utrotas i Sverige
- Att varje kommun noga analyserar barnfattigdomen och snarast vidtar åtgärder för de barnfamiljer som lever i ekonomisk utsatthet
- Att inget barn ska hindras från att delta i skolverksamhet i den svenska grund- och gymnasieskolan på grund av fattigdom
- Förbud mot avgiftsbeläggning av skolmaten i den svenska grund- och gymnasieskolan
- Ökade resurser till fritidsaktiviteter så att alla barn får samma möjlighet att delta

Sänkning av socialbidrag

I flera kommuner sänks familjens socialbidrag om barnen i familjen arbetar, vilket tvingar barnen att bidra med delar av sin lön till familjens försörjning. Till exempel får en 16-åring, som under sex veckor tjänat ihop 15 000 kronor, behålla 5000 kronor i Härryda, 2000 kronor i Hedemora och 15 000 kronor i Hallstahammar om han eller hon lever med en förälder som uppbär socialbidrag.⁸ Systemet som används i vissa kommuner innebär att man straffar just de barn som redan lever under knappa ekonomiska förhållanden och strider mot barnkonventionens huvudprincip att inget barn ska diskrimineras. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att regeringen snarast tar initiativ till en ändring av socialtjänstlagen så att kommuner hindras från att sänka familjers socialbidrag om barn och unga arbetar
- Att kommunpolitiker, i de kommuner där barns och ungas inkomster reducerar familjens socialbidrag, i väntan på en lagändring snarast ändrar de kommunala reglerna så att alla barn får samma rättigheter

⁶ Rädda Barnens rapport *Barnfattigdomen i Sverige årsrapport 2003*.

⁷ Rädda Barnens rapport *Barnfattigdomen i Sverige årsrapport 2003*.

⁸ Rädda Barnens rapport *Sommarjobb och socialbidrag 2003—en kartläggning av kommunernas regler*.

Skuldsättning av barn

I Sverige finns cirka 5600 barn som har registrerade skulder hos kronofogdemyndigheten. Det rör sig om bland annat skatteskulder, skadeståndskrav vid brottsmål eller räkningar på konsumtionsvaror de inte kunnat betala. Den största skulden innehas av en fjortonårig flicka som på grund av att hon står skriven som bilägare har 321 000 kronor i obetalda parkeringsböter.⁹ Att få en betalningsanmärkning ger barnen en sämre start i livet. De kan i framtiden få svårt att ta lån, teckna ett telefonabonnemang eller få hyreskontrakt samt vissa arbeten. Uppenbart är att bestämmelserna i bland annat föräldrabalken inte ger barn ett tillräckligt skydd mot skuldsättning. Det finns heller inga konkreta förslag på hur man ska motverka att barn skuldsätts. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att en grundlig utredning av lagstiftningen rörande skuldsättning av barn snart genomförs
- Att inget barn under 16 år ska kunna skuldsättas

9. SEXUELLT UTNYTTJANDE

Att bli sexuellt utnyttjad är en av de värsta kränkningar ett barn kan bli utsatt för och något som ingen människa, i synnerhet inte ett barn, ska behöva gå igenom.

Sexuella övergrepp

Cirka 7 % av alla flickor och 3 % av alla pojkar i åldrarna 0-14 år har utsatts för sexuella övergrepp i Sverige.¹⁰ Övergreppen på barn i åldrarna 15-18 år ingår idag i vuxenstatistiken och redovisas inte separat.

Ett övergrepp innebär en traumatisk upplevelse med starka känslor av skam, skuld och rädsla över att inte bli trodd. Detta leder till att barn inte vågar berätta om övergreppen. Känslan förstärks av ett inkompetent rättssystem som snålar på de barnpsykologiska resurserna och där många gärningsmän går fria. Idag vet vi att 8 av 10 anmälningar om övergrepp mot barn inte leder till åtal. Barn behöver kvalificerad hjälp för att berätta om dem och bearbeta dem.

⁹ Barnombudsmanen, *Barn ska aldrig behöva bära föräldrars skulder*, debattartikel 20/11 2003, hämtad på <http://www.bo.se/adfinity.aspx?pageid=3958>, citerad 27/1 2004.

¹⁰ Sid 1. Sexuella övergrepp mot barn – Information om från Rädda Barnen om barn i Sverige, Mie Melin

http://www.rb.se/NR/rdonlyres/134D9C30-F63B-4319-9BB9-2674DB4DCD98/0/SexuellaÖvergrepp_faktablad.pdf

I den nya sexualbrottslagen som trädde i kraft 2005 togs kravet på tvång helt bort om offret var under 15 år. Detta betyder att alla sexualbrott mot barn klassas som våldtäkt. Kravet på tvång mildrades även för offer över 15 år. Detta ser vi som ett steg i rätt riktning. Men lagen har sina brister. Bland annat säger den att om gärningsmannen inte har skälig anledning att uppfatta barnet som under 15 år ska det inte dömas som sexualbrott mot barn. Den 7 mars 2006 friade dessutom Högsta Domstolen två män som haft sex med minderåriga från våldtäkt, på grund av att samlagen var "frivilliga".¹¹ Detta är pinsamt. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att regionala barnahus inrättas för barn som utsatts för sexuella övergrepp där vård, socialtjänst, polis och åklagare med specialkompetens finns samlade.
- Specialutbildning för alla de instanser i rättsväsendet (polis, domare, åklagare och nämndemän) som hanterar fall av sexuella övergrepp.
- Att statistiken om sexuella övergrepp mot barn omfattar barn upp till 18 år, inte som i dag 0-14 år.
- Att svenska domstolar följer nya sexualbrottslagen och dömer alla som har sex med minderåriga till våldtäkt
- Att domstolarna omvärderar sexualbrott och i större utsträckning använder övre delen av straffskalan
- Att alla bevismöjligheter är uttömda innan en förundersökning läggs ner.
- Att skulden för övergreppet aldrig ska läggas över på offret.

Trafficking

Människohandel är ett fruktansvärt brott och ett växande problem i världen. FN uppskattar att ca 1,2 miljoner barn utsätts för människohandel varje år. Bara till Västeuropa kommer mellan 120 000 och 500 000 kvinnor och barn om året.¹² Dessa barn utsätts under slavliknade förhållanden för hot, övergrepp, våldtäkt och tortyr. Barn som är de som är mest sårbara är också extra känsliga för övergrepp och våld. Övergreppen innebär ett allvarligt trauma med svåra psykiska men, många återhämtar sig aldrig. De som lyckas fly möter ofta en tuff verklighet när de kommer hem och har svårt att återanpassa sig. På grund av skam och skvaller accepteras de inte av sin familj och hemby och blir socialt utstötta. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att ett barn som utnyttjats i trafficking får professionell hjälp att bearbeta sina upplevelser
- Att ett barn som upptäckts i sexhandel får permanent uppehållstillstånd och rehabilitering om barnet så önskar
- Att Sverige tar ansvar för uppföljning av barn utnyttjade i trafficking som återvänder till sina hemländer samt ger bistånd för att säkerställa ett humant återvändande
- Att fler centra för sexköpare upprättas i Sverige för att få dem som köper sex av barn att förändra sitt beteende

¹¹ Högsta Domstolens vägledande dom mål nr. B 3998-05 och B 4914-05, återfinns på <http://www.hogstadorstolen.se/2006/Sammanst.htm>

¹² UNICEF Fakta om exploatering av Barn

http://www.unicef.se/stoppa_exploateringen_av_barn_nu/fakta_om_exploatering_av_barn/handel_med_barn/

- Att regeringen utreder förekomsten av alla former av handel med barn i Sverige
- Omfattande arbete för att förändra de maktstrukturer som upprätthåller att människor köper sex

10. ASYLSÖKANDE BARN

Asylsökande barn ska ha samma rättigheter som svenska barn, vilket inte är fallet i dagens Sverige. Många asylsökande barn far illa under asylprocessen. Långa väntetider innebär ett psykiskt lidande för barnen och hindrar deras rätt till en god uppväxt. Ett barn som ska avvisas kan tas i förvar och låsas in av svenska myndigheter för att förhindra att barnet går under jorden. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Lagstadgad rätt till skola och barnomsorg för gömda flyktingbarn samt rätt till all sjukvård
- Att inga barn tas i förvar
- Att asylsökande barn också i praktiken får en individuell behandling i flyktingprocessen samt att utredningen av deras personliga asylskäl redovisas i beslutsmotiveringarna
- Att tjänstemän involverade i asylprocessen har särskild utbildning om barns situation och att intervjuer med barn sker i barnanpassad miljö
- Prioritering av barnfamiljer och ensamma flyktingbarn i behandlingen av asylärenden
- Rätt till uppehållstillstånd för föräldrar och syskon till alla barn som får uppehållstillstånd i Sverige om barnet så önskar
- Omedelbar efterforskning i samtliga fall där ensamma flyktingbarn och flyktingfamiljer med barn försvinner
- En tillgänglig barnpsykolog på alla flyktingförläggningar där det bor barn samt tillgång till psykiatrisk hjälp för alla barn som söker asyl
- Att elever och lärare i skolan får undervisning om flyktingars situation i Sverige för att öka förståelsen

11. FUNKTIONSHINDER

För barn med fysiska och psykiska funktionshinder märks det tydligt att rättigheter inte alltid är en självklarhet. Hälften av alla grundskolor i Sverige klarar inte minimikraven för tillgänglighet, vilket innebär att vissa barn och unga inte har samma rätt som andra att välja vilken skola de vill gå på och tvingas åka långa sträckor för att ta sig till skolan.¹³ Lekplatser, affärer, nöjesfält och fritidslokaler är andra exempel på platser som ofta utestänger barn och unga med funktionshinder. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

¹³ Unga Rörelsehindrade, *Unga Rörelsehindrades målprogram 2003*, sida 8.

- Att kommunerna gör samtliga förskolor, grundskolor, gymnasieskolor och fritidslokaler tillgängliga för alla
- Att kollektivtrafiken görs tillgänglig för funktionshindrade
- Att alla barn och unga som behöver ska få en personlig assistent som inte utnyttjas av skolan under skoltid utan enbart är till för barnet ifråga
- Kontinuerlig fortbildning för skolpersonal, skolmyndigheter och politiker om barn och ungdomar med funktionshinder
- Obligatorisk utbildning om funktionshinder på lärarhögskolorna
- Att alla elever med fysiska och psykiska funktionshinder får en anpassad studiegång samt en individuell utvecklingsplan
- Permanenta hjälpmedelsutställningar och pooler där säsongshjälpmedel finns för utlåning för funktionshindrade barn

12. RÄTTSSYSTEMET

Rättssystemet är en av de grundpelare som en demokrati vilar på. Men trots att barnets bästa ska genomsyra det svenska rättssystemet har ett barn inte samma rättigheter och möjligheter som övriga medborgare.

Barns rätt till skydd

Föräldrabalken fastslår föräldrars rättigheter och skyldigheter mot sina barn. Dock finns föräldrar som visat sig olämpliga genom att fysiskt och/eller psykiskt skada sina barn. Barnets rätt till skydd bör ges företräde framför föräldrars rätt till umgänge med barnet. Ett barn kan mot sin vilja tvingas att träffa en förälder, men ingen förälder kan tvingas att umgås med sitt barn, vilket är en tydlig indikation på hur samhället betraktar barn i ett uppifrån och ned-perspektiv. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att föräldrabalken ändras så att barnets rätt till skydd ges företräde framför föräldrars rätt till umgänge med sina barn
- Att barn ges möjlighet att ansöka om umgänge med sina föräldrar

Domstolsväsendet

Jurister inom domstolsväsendet, exempelvis domare och åklagare, har ett stort ansvar i de mål som involverar barn och ska enligt barnkonventionen se till barnets bästa. För detta krävs dock kunskap. Barnets rätt att göra sin röst hörd, fastställd i barnkonventionen, bör underlättas i domstolsprocessen. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att jurister inom domstolsväsendet i Sverige får särskild utbildning om barns behov och beteende
- Att barn får rätt till eget biträde i alla mål som rör barnet

- Att större hänsyn tas till barn som deltar i rättsprocesser, både som offer, vittne och gärningsman

13. BARN OCH KRIG

I ett krig finns många förlorare och allra hårdast drabbas barnen.

Vapen och minor

Cirka 15 000-20 000 människor dödas eller skadas av minor varje år. I flera länder har minor, som kan vara verksamma i upp till 50 år, spridits utan kontroll och barn drabbas hårt antingen genom att de själva eller familjeförsörjaren skadas eller dödas av minor. Sverige ratificerade 1998 Ottawaavtalet som förbjuder tillverkning och innehav av personminor, men några länder, däribland USA, Ryssland, Kina, Indien och Finland har ännu inte skrivit under avtalet.¹⁴ Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att samtliga länder ansluter sig till Ottawaavtalet
- Att Sverige ökar sitt stöd till minröjning
- Att Sverige upphör med export av vapen och vapendelar
- Militär nedrustning i samtliga länder

Barnsoldater

Enligt Rädda Barnen finns cirka 300 000 barnsoldater i världen.¹⁵ I barnkonventionen tillåts soldater från 15 års ålder. Sedan 2002 finns dock ett tilläggsprotokoll som förbjuder tvångsrekrytering av människor upp till 18 år, vilket har ratificerats av 70 länder, däribland Sverige.¹⁶ Frivillig rekrytering tillåts i protokollet under förutsättning att det är stater som rekryterar.¹⁷ Inget barn ska dock behöva tjänstgöra i krig, oavsett vem som rekryterar dem. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att samtliga länder höjer åldersgränsen för att få delta i väpnade konflikter till 18 år
- Att samtliga länder ratificerar tilläggsprotokollet om barnsoldater i barnkonventionen

¹⁴ Svenska Freds, hämtad på <http://www.svenska-freds.se/minor/faktablad.shtml>, citerad 4/2 2004.

¹⁵ Rädda Barnen, hämtad på <http://www.rb.se/www/sv/FaktaOmBarn/BarnKrig/Barnsoldater>, citerad 4/2 2004.

¹⁶ Unicef, hämtad på <http://www.unicef.org/crc/crc.htm>, citerad 24/3 2004.

¹⁷ Röda Korset, hämtad på www.redcross.se, citerad 4/2 2004.

14. BARN OCH ARBETE

Det finns ingen tillförlitlig statistik över antal arbetande barn i världen. UNICEF uppskattar att det finns runt 246 miljoner barn mellan fem och fjorton år som arbetar. 120 miljoner av dem arbetar heltid. Barn från fyra år kan jobba upp till 16 timmar per dygn. Ca 70% av alla barnarbetare har yrken som på något sätt är skadliga för dem.¹⁸ Enligt barnkonventionen har ett barn rätt att få en trygg uppväxt. Arbete ska inte hindra barns rätt till lek, vila, fritid och skola. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att alla barn beskyddas från att utnyttjas i arbete
- Att barnets rätt till skolgång respekteras och efterlevs
- Att stater och företag tar sitt ansvar för att se till att inget barn ska vara tvunget att arbeta för att överleva

15. GLOBAL UTVECKLING

Internationellt utvecklingsamarbete

FN:s millenniemål innehåller flera punkter som direkt berör barn, bland annat målen att alla barn ska få gå i primärskola senast år 2015 och att barnadödligheten ska minska. För att dessa mål ska kunna förverkligas krävs att världens rika länder tar sitt ansvar för finansieringen. För år 2006 är målet att Sveriges bistånd ska höjas till 1% av BNI.¹⁹ Att återgå till 1%-nivån är ett första steg, men inte tillräckligt sett ur ett längre perspektiv. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att Sverige höjer sitt bistånd till 2% av BNI

Jordbruk

EU:s jordbrukspolitik ger idag ett stort stöd till olika jordbruksproducenter inom unionen. Dessa stöd medför att det tillverkas en större mängd jordbruksprodukter än Europas invånare har behov av. Överskottet säljs istället till fattiga länder till priser till och med lägre än själva tillverkningskostnaderna. Därmed slår EU ut lokala bönder som försöker livnära sig på jordbruk eftersom de omöjligt kan konkurrera med de subventionerade produkterna från Europa. Att EU på detta sätt motarbetar FN:s Millenniemål om halverad fattigdom kan inte accepteras och ytterst är det barnen som drabbas hårdast av fattigdomen. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- att EU snarast omformar sin jordbrukspolitik så att den upphör att förstöra livsvillkoren för människor i fattiga länder

¹⁸ UNICEF, hämtad på http://www.unicef.se/fakta/om_barn/barnarbete/, citerad den 14 januari 2005

¹⁹ Sida, hämtad på <http://www.sida.se/Sida/road/Classic/article/100/jsp/Render.jsp?d=2503&a=30368&m=1>, citerad den 21 feb 2005

Skuldavskrivning

Skuldbördan hos många fattiga länder lägger stora hinder i vägen för fattigdomsbekämpningen. Samtidigt som miljoner människor dör av näringsbrist och fattigdomsrelaterade sjukdomar används pengar till återbetalning av lån till IMF²⁰, Världsbanken, utlåande länder och kommersiella banker. Men skuldavbetalningar kan aldrig tillåtas gå före människors rätt till mat, sjukvård och utbildning. Rädda Barnens Ungdomsförbund kräver:

- Att IMF, Världsbanken, utlåande länder och kommersiella banker skriver av sina skulder till fattiga länder i de fall där avbetalning på lånen står i strid med att tillgodose grundläggande mänskliga rättigheter och uppfylla Millenniemålen
- Att biståndsnivåerna hos utlåande länder inte sänks för att finansiera skuldavskrivningen

²⁰ IMF står för International Monetary Fund (Internationella Valutafonden).